

Papinsko vijeće za medije

Crkva i internet

Vatikan, 2002.

Dokument Papinskog vijeća za medije
Vatikan, 22. veljače 2002., blagdan Katedre sv. Petra.

Prijevod: Informativna katolička agencija

I. Uvod

1. Zanimanje Crkve za Internet samo je jedan od izraza pozornosti koju je ona oduvijek posvećivala društvenim obavijesnim sredstvima. Promatrajući medije kao posljedicu povijesno-znanstvenog procesa po kojem čovječanstvo "napreduje sve više u otkrivanju i bogatstvu i vrijednosti što ih krije sve što je stvoreno"¹, Crkva je često izražavala svoje uvjerenje da su ona, kako je ustvrdio Drugi vatikanski koncil, "zapanjujući izum tehnike"² koji već sada mnogo čini u pogledu zadovoljavanja čovjekovih potreba, a može činiti još i više. Zbog toga je Crkva zauzimala temeljno pozitivan pristup društvenim obavijesnim sredstvima.³ Čak i kada osuđuju njihove ozbiljne zloporabe, dokumenti Papinskog vijeća za društvena obavijesna sredstva zaokupljena su pojašnjavanjem da "čisto restriktivni ili kritički stav Crkve... niti je dostatan niti primjeren."⁴

Navodeći encikliku pape Pija XII. "Miranda prorsus" iz 1957. godine, pastoralni naputak o sredstvima društvenog priopćavanja "Communio et progressio", objavljen 1971. godine, istaknuo je ovaj vidik: "Crkva u njima gleda 'darove Božje' koji će po providnosnom Božjem naumu povezati međusobno ljude bratskom svezom, da se slože s njegovom spasiteljskom voljom."⁵ Ostajemo pri tom mišljenju i u pogledu Interneta.

2. Prema crkvenom shvaćanju, povijest je ljudskog komuniciranja slična dugom putovanju koje ljudski rod vodi "od oholog babilonskog pothvata, s njegovim bremenom pometnje i uzajamnog nerazumijevanja (usp. Post 11,1-9), sve do Pedesetnice i do dara jezika: obnova priopćivanja se usredotočuje na Isusa po djelovanju Duha Svetoga."⁶ U Kristovu životu, smrti i uskrsnuću je "najdublji temelj i najprvi uzor međuljudske povezanosti, u Bogu koji postade brat ljudima."⁷

Suvremena društvena obavijesna sredstva kulturalni su čimbenici koji igraju određenu ulogu u ovoj povijesti. Kao što primjećuje Drugi vatikanski koncil "premda treba dobro razlikovati ovozemni napredak od porasta Kristova kraljevstva, ipak je taj napredak, ukoliko može pridonijeti boljem uređenju ljudskog društva, od velike važnosti za Božje kraljevstvo."⁸ Promatrajući društvena obavijesna sredstva u tom svjetlu, otkrivamo da ona "mnogo pridonose odmoru i naobrazbi i širenju i učvršćivanju Božjega kraljevstva."⁹

Danas to posebno vrijedi za Internet koji pridonosi revolucionarnim promjenama u trgovini, obrazovanju, politici, novinarstvu, odnosima među narodima i među kulturama. Te promjene ne zadiru samo u oblik na koji osobe međusobno komuniciraju, već i u način na koji tumače vlastiti život. U priloženom dokumentu "Etika na Internetu", promišljamo ta pitanja u njihovoj etičkoj dimenziji.¹⁰ Ovdje ćemo promatrati sveobuhvatne utjecaje Interneta na religiju i osobito na Katoličku crkvu.

3. Crkva prema društvenim obavijesnim sredstvima ima dvojak cilj. Jedan se sastoji u poticanju njihova pravilnog razvoja i pravilnog korištenja za razvoj čovjeka, pravde i mira, za unapređenje društva na mjesnoj, nacionalnoj i općoj razini u svjetlu općeg dobra i u duhu solidarnosti. S obzirom na veliku važnost društvenih obavijesnih sredstava, Crkva traži "s onima koji su odgovorni za sredstva priopćivanja iskren dijalog uz međusobno poštivanje", dijalog koji se u prvom redu odnosi na razradu politika u odnosu na ta sredstva.¹¹ "Taj dijalog zahtijeva od Crkve da se trudi razumjeti sredstva priopćavanja – njihove ciljeve, metode, pravila rada, njihove nutarnje strukture i načine – te da podupire i potiče one koji u njima rade. Na temelju toga razumijevanja i te potpore bit će moguće iznijeti važne prijedloge kako da se odstrane smetnje koje stoje na putu ljudskom napretku i naviještanju evanđelja."¹² No, Crkva skrbi i za komuniciranje unutar sebe same kao i s vanjskim svijetom. Ta je

komunikacija nešto više od tehničke izvedbe jer “započinje u zajedništvu ljubavi između božanskih osoba i u njihovu povezivanju s nama”, kao i u shvaćanju da se trojstvena komunikacija “proteže na čovječanstvo: Sin je Riječ, vječno ‘izgovorena’ od Oca i – u Isusu Kristu i po njemu, koji je Sin i utjelovljena Riječ – Bog priopćuje samoga sebe i svoje spasenje ženama i muškarcima.”¹³

Bog nastavlja komunicirati sa čovječanstvom po Crkvi, nositeljici i čuvarici njegove objave, čijem je živom učiteljstvu povjerena zadaća vjerodostojno tumačiti njegovu riječ.¹⁴ Osim toga, sama Crkva je *communio*, zajednica osoba i euharistijska zajednica što potječe iz trojstvenog zajedništva te ga odražava.¹⁵ Komunikacija dakle pripada samoj biti Crkve. To, više no išta drugo, objašnjava zašto bi “crkvena praksa priopćavanja morala biti primjerna, odražavajući najviše uzore istinitosti, vjero-dostojnosti, tankočutnosti za ljudska prava i druga važna načela i norme.”¹⁶

4. Prije trideset godina “*Communio et progressio*” istaknuo je da “suvremena iznašašća pružaju čovjeku nove oblike susreta s evanđeoskom istinom.”¹⁷ Papa Pavao VI. rekao je da bi se Crkva “osjećala krivom pred Gospodinom” kada ta sredstva ne bi upotrijebila za evangelizaciju.¹⁸ Papa Ivan Pavao II. nazvao je društvena obavijesna sredstva “prvim areopagom današnjeg vremena” te izjavio da “nije dovoljno upotrebljavati ih za širenje kršćanske poruke i crkvenog učiteljstva, nego samu poruku treba ugraditi u tu ‘novu kulturu’ koju stvara suvremeno komuniciranje.”¹⁹ To je još potrebnije činiti u ovom vremenu, jer društvena obavijesna sredstva danas vrše još snažniji utjecaj na čovjekov pogled na život, ali je u velikoj mjeri i “ljudsko iskustvo kao takvo postalo iskustvo posredovano sredstvima priopćavanja.”²⁰ Sve to vrijedi i za Internet. Premda “može katkad izgledati da je u suprotnosti s kršćanskom porukom, svijet društvenih obavijesnih sredstava pruža također jedinstvene mogućnosti za naviještanje Kristove spasenjske istine čitavoj ljudskoj obitelji... Uzmimo na primjer... pozitivnu mogućnost Interneta da prenosi vjerske informacije i učenje izvan svih barijera i granica. Oni koji su naviještali Evanđelje prije nas nisu mogli ni zamisliti tako široki auditorij... Katolici se ne bi smjeli bojati ostaviti vrata društvenih komunikacija otvorena Kristu da bi se njegova Radosna vijest mogla čuti s krovova cijeloga svijeta.”²¹

II. Mogućnosti i izazovi

5. “Komunikacija koja se zbiva u Crkvi i po Crkvi bitno se sastoji od naviještanja radosne vijesti Isusa Krista. Ona je navještaj evanđelja kao proročke i oslobađajuće riječi koja je upućena ljudima našega doba; ona je usred radikalne sekularizacije svjedočenje za božansku istinu i za transcendentnu sudbinu čovjeka; ona je usred sukoba i podjela odluka za pravdu i solidarnost sa svim vjernicima u službi zajedništva među narodima, nacijama i kulturama.”²² Kako naviještati Radosnu vijest osobama duboko označenim kulturom društvenih obavijesnih sredstava zahtijeva da se pažljivo uzmu u obzir osobite značajke samih obavijesnih sredstava, Crkva mora razumjeti Internet. To je nužno za djelotvorno komuniciranje s ljudima, osobito s mladeži, koja je prožeta iskustvom te nove tehnologije, ali također da bi se tom tehnologijom bolje koristilo.

S vjerskog gledišta društvena obavijesna sredstva pružaju važne dobrobiti i prednosti: “donose vijesti i izvješća o vjerskim događajima, idejama i osobama. Ona su prenosioci evangelizacije i kateheze. Iz dana u dan pružaju nadahnuće, ohrabrenje i mogućnost sudjelovanja u bogoslužju osobama vezanim uz kuće ili ustanove.”²³ No, osim tih dobrobiti,

postoje također dobrobiti koje su manje-više specifične za Internet. Taj sustav omogućuje ljudima izravni i neposredni pristup važnim vjerskim i duhovnim izvorima –velikim bibliotekama, muzejima i bogoslužnim mjestima, dokumentima Učiteljstva, spisima otaca i naučiteljâ Crkve i stoljetnoj vjerskoj mudrosti. Ima dragocjenu sposobnost prevladati udaljenosti i izolaciju, omogućiti stupanje u kontakt s istomišljenicima dobre volje koji su dio virtualnih zajednica vjere radi uzajamnog hrabrenja i podupiranja. Crkva može pružiti važnu službu katolicima i nekatolicima odabirući i prenoseći korisne podatke na Internetu. Internet je važan za mnoge aktivnosti i programe Crkve poput evangelizacije, uključujući re-evangelizaciju i novu evangelizaciju te tradicionalno misijsko djelovanje ad gentes, kateheza i ostalih vrsta odgoja, vijesti i informacija, apologetike, vlasti i upravljanja te nekih oblika duhovnoga i pastoralnog vodstva. Premda virtualna stvarnost cyberspace-a ne može zamijeniti istinsko zajedništvo među osobama, istinsku stvarnost sakramenata i liturgije ili izravni i neposredni navještaj evanđelja, može ih upotpuniti, privući ljude potpunijem iskustvu vjere te obogatiti vjerski život korisnikâ. Ta je stvarnost za Crkvu također sredstvo za komuniciranje s posebnim skupinama poput djece i mladeži, starijih i osoba vezanih uz kuću, osoba koje žive u dalekim krajevima, članova ostalih vjerskih tijela, do kojih bi drugačije bilo teško doći.

Sve veći broj župa, biskupija, redovničkih zajednica i ustanova povezanih sa Crkvom, kao i programa i organizacija svih vrsta, djelotvorno koriste Internet u te i ostale svrhe. Na nekim mjestima, kako na nacionalnoj tako i na kontinentalnoj razini, provode se stvaralački pothvati pod crkvenim pokroviteljstvom. Sveta je Stolica djelatna na tome području već niz godina i nastavlja širiti i razvijati svoju prisutnost na Internetu. Skupine povezane sa Crkvom koje još uvijek nisu zakoračile u cyberspace potičemo da razmotre mogućnost da to što prije učine. Snažno preporučujemo razmjenu ideja i informacija o Internetu između onih koji imaju iskustva i onih koji su početnici na tom području.

6. Crkva mora također razumjeti i koristiti Internet kao sredstvo interne komunikacije. Zbog toga je potrebno imati na umu njegovo osobito obilježje izravnoga, neposrednog i interaktivnog sredstva koje olakšava sudioništvo.

Mogućnost dvosmjerne interakcije Interneta rasplinjuje staru razliku između priopćavatelja i primatelja,²⁴ te stvara stanje u kojem, bar potencijalno, svatko može biti i jedno i drugo. To nije više jednosmjerna, silazna komunikacija iz proteklih vremena. Budući da su se osobe sve više suživjele s tim osobitim vidikom Interneta na ostalim područjima svoga života, može se očekivati da će pribjeći Internetu i u pogledu religije i Crkve.

Nova je tehnologija, ali ne i ideja. Drugi vatikanski koncil poručuje članovima Crkve da moraju svojim pastirima očitovati “svoje potrebe i svoje želje s onom slobodom i pouzdanjem koje pristoji djeci Božjoj i braći u Kristu”; doista, u skladu sa svojim znanjem, stručnošću i ugledom koji uživaju, “imaju slobodu, a katkada i dužnost da reknu svoje mišljenje o stvarima koje se odnose na korist Crkve.”²⁵ “Communio et progressio” primjećuje da je Crkvi kao “živom tijelu potrebno javno mnijenje kojim se hrani dijalog među različitim članovima.”²⁶ Premda se vjerske istine “ne mogu prepustiti slobodnom tumačenju”, taj je pastoralni naputak primijetio kako je “veoma široko područje na kojem se ostvaruje taj dijalog unutar Crkve.”²⁷ Slična su razmišljanja sadržana u Zakoniku kanonskog prava²⁸ kao i u najnovijim dokumentima Papinskog vijeća za društvena obavijesna sredstva.²⁹ “Aetatis novae” definira dvosmjernu komunikaciju i javno mišljenje kao “put kako da se konkretno ostvari zajedništvo u Crkvi.”³⁰ U “Etici u obavijesnim sredstvima” piše: “Dvosmjerni protok vijesti i mišljenja između pastira i vjernika, sloboda izražavanja osjetljiva za dobro zajednice te zadaća Učiteljstva da ga promiče, kao i odgovorno javno mnijenje važni su izričaji temeljnog prava

na dijalog i na informaciju unutar Crkve'.³¹ Internet je učinkovito tehnološko sredstvo za odjelotvorenje te vizije.

Imamo, dakle, sredstvo koje se može na kreativan način koristiti za različite vidike vlasti i upravljanja. Uz otvaranje protoka za izražavanje javnog mišljenja, tu mislimo i na mogućnosti poput stručnog savjetovanja, priprema susreta i ostvarivanja suradnje s mjesnim Crkvama i vjerskim ustanovama na mjesnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

7. Odgoj i obrazovanje su drugo korisno i potrebno područje: "Danas je svima potreban određen oblik trajnog odgoja za medije, bilo osobnim učenjem ili sudjelovanjem u organiziranom programu ili i jedno i drugo. Više nego samo pouka o tehnikama, odgoj za sredstva priopćavanja pridonosi stvaranju dobrog ukusa kod ljudi i ispravnoga moralnog prosuđivanja. Riječ je, u određenom pogledu, o odgoju savjesti. Po svojim školama i odgojnim programima Crkva bi morala pružati takvu izobrazbu na području medija."³² Odgoj i obučavanje za rad na Internetu morali bi biti dio sveobuhvatnih medijsko-obrazovnih programa za članove Crkve. U pastoralnim planovima za društvena obavijesna sredstva moralo bi se, koliko je više moguće, pobrinuti da ta vrsta obrazovanja bude uključena u odgoj sjemeništara i bogoslova, svećenika, redovnika i redovnica te laika kao i učitelja, roditelja i učenika.³³

Mladež posebno treba poučavati "da ne postanu samo dobri čitatelji, slušaoci ili gledatelji, već da se i sami služe svim mogućnostima izražavanja koja im pružaju sredstva priopćavanja. Tako će mladi uistinu postati građani ere sredstava društvenog priopćavanja koja je, izgleda, započela u ovo naše vrijeme"³⁴, u kojem se društvena obavijesna sredstva smatraju "dijelom kulture u nastajanju čiji se puni sadržaj ne može još uvijek u cijelosti dokučiti."³⁵ Poučavati o Internetu i novim tehnologijama znači mnogo više no poučavati tehnikama. Mladi moraju naučiti kako dobro živjeti u virtualnom svijetu, znati zdravim moralnim mjerilima prosuđivati sve ono što u njemu nalaze i koristiti novu tehnologiju za vlastiti cjeloviti razvoj i na dobrobit drugih.

8. Uz probleme o kojima su dane opće natuknice u priloženom dokumentu "Etika na Internetu,"³⁶ Internet pred Crkvu postavlja još neka osobita pitanja. Dok se ističu pozitivni vidici Interneta važno je otvoreno govoriti i o negativnima.

Na dubljoj razini "svijet društvenih obavijesnih sredstava može se katkad činiti ravnodušnim ili čak neprijateljski raspoloženim prema kršćanskoj vjeri i moralu. To je djelomično zbog toga što je kultura društvenih obavijesnih sredstava tako duboko prožeta tipično postmodernističkim obilježjem da je jedina apsolutna istina da ne postoje apsolutne istine, odnosno da su, ako i postoje, nedohvatljive ljudskome razumu i samim tim nevažne."³⁷ Među osobitim problemima koje predstavlja Internet jest prisutnost web stranica koje šire mržnju, kleveću i napadaju vjerske i etničke skupine. Neke su od njih svoje djelovanje usmjerile protiv Crkve. Poput pornografije i nasilja u medijima te internet stranice su "odraz najmračnije strane ljudske naravi ranjene grijehom."³⁸ Dok poštivanje slobode izražavanja može zahtijevati da se, do određene granice, tolerira čak i širenje neprijateljstva i mržnje, autocenzurom i, ako je nužno, intervencijom javnih vlasti morala bi se utvrditi i provoditi razumna ograničenja onoga što se smije reći.

Širenje web stranica koje se definiraju kao katoličke predstavljaju sasvim drugi problem. Kao što smo rekli, skupine povezane sa Crkvom trebale bi na kreativan način biti prisutne na Internetu. Jednako tako, na to imaju pravo dobro motivirani i dobro informirani pojedinci i neslužbene skupine koji djeluju na vlastitu inicijativu. Ipak je, u najmanju ruku, zbunjujuće ne razlikovati ekscentrična naukovna tumačenja, iskrivljene pobožne prakse i ideološke proglose koji nose oznaku "katoličkog" od istinskih stavova Crkve.

Predložiti ćemo pristup tome problemu.

9. Sigurno da i ostala pitanja zahtijevaju detaljnije razmišljanje. U tome pogledu potičemo na stalno istraživanje i proučavanje, uključujući "izradu jedne antropologije i teologije komunikacije"³⁹ koja će se sada posebno odnositi na Internet. Pored proučavanja i istraživanja, može se i mora promovirati i pozitivno pastoralno planiranje u pogledu korištenja Interneta.⁴⁰

Jedno od područja istraživanja, primjerice, tiče se opažanja da široki izbor proizvoda i servisa dostupnih na Internetu može izvršiti svoj učinak i u pogledu vjere te potaknuti "potrošački" pristup vjerskim pitanjima. Činjenice navode na zaključak kako se neki posjetitelji vjerskih web stranica vladaju kao da su u nekoj veletrgovini te iz "paketa" vjerske ponude uzimaju i biraju sastojnice koje bolje odgovaraju njihovom osobnom ukusu. "Tendencija nekih katolika da budu selektivni u svom pristajanju" uz nauku Crkve problem je poznat i u drugim kontekstima.⁴¹ Potrebno je više informacija o tome je li i u kolikoj mjeri taj problem pogoršan Internetom.

Isto tako, kao što smo ranije rekli, cyberspace kao virtualna stvarnost ima neke zabrinjavajuće implikacije u pogledu religije kao i ostalih područja života. Virtualna stvarnost ne može zamijeniti Kristovu stvarnu prisutnost u Euharistiji, sakramentalnu stvarnost ostalih sakramenata i dioništvo u bogoslužju u krilu stvarne ljudske zajednice. Na Internetu ne postoje sakramenti. Čak i vjerska iskustva koja su tamo moguća zahvaljujući milosti Božjoj, nisu dostatna ukoliko su odijeljena od stvarne interakcije s ostalim vjernicima. To je još jedan vidik Interneta koji zahtijeva proučavanje i razmišljanje. Istodobno, u stvaranju pastoralnih programa moralo bi se razmišljati kako ljude iz virtualnog svijeta dovesti do prave zajednice i kako se potom, poučavanjem i katehezom, Internet može koristiti da ih podupre i obogati u njihovu kršćanskom zauzimanju.

III. Preporuke i zaključak

10. Religiozne osobe, kao članovi širokog internet auditorija koji također imaju svoje vlastite, specifične i legitimne interese, žele biti dionici procesa koji će upravljati budućim razvojem toga novog medija. Nema sumnje da će to katkad od njih tražiti da usklade vlastiti način razmišljanja i djelovanja.

Važno je i da osobe, na svim crkvenim razinama, koriste Internet kreativno u ispunjenju svojih odgovornosti te pomognu izvršenju crkvenog poslanja. Ne može se prihvatiti da bojažljivo ustuknu iz straha od nove tehnologije ili nekog drugog razloga, posebno ako se uzmu u obzir vrlo brojne pozitivne mogućnosti Interneta. "Metode koje olakšavaju komunikaciju i dijalog među samim njezinim članovima mogu osnažiti veze jedinstva među njima. Izravan pristup informacijama omogućuje Crkvi da produbi svoj dijalog sa suvremenim svijetom... Crkva može još brže prenositi svijetu svoje vjerovanje i objasniti razloge svog stajališta prema svakom problemu i događaju. Može jasnije čuti glas javnog mišljenja i ući u trajni dijalog sa svijetom koji je okružuje, uključujući se tako izravno u zajedničko traženje rješenja na brojna žurna pitanja čovječanstva."⁴²

11. Stoga u zaključku ovih razmišljanja upućujemo riječi ohrabrenja različitim skupinama; crkvenim poglavarima, pastoralnim djelatnicima, odgojiteljima, roditeljima i osobito mladeži.

Crkvenim poglavarima: Ljudi na vodećim položajima na svim crkvenim područjima moraju razumjeti društvena obavijesna sredstva, primijeniti to razumijevanje u izradi pastoralnih planova o društvenim obavijesnim sredstvima,⁴³ zajedno s konkretnim politikama i programima na tome području te se na primjeren način tim sredstvima služiti. Tamo gdje je to potrebno neka se i sami odgovorni u Crkvi obrazuju za medije. Doista, "Crkvi bi bolje služilo kad bi oni koji služe i vrše svoje dužnosti u njezino ime bili bolje izobraženi u sredstvima priopćavanja."⁴⁴ To vrijedi za Internet kao i za ranija društvena obavijesna sredstva. Odgovorni u Crkvi dužni su koristiti "mogućnosti 'kompjutorske ere' u službi zvanja i transcendentnog poziva svake osobe i da tako dadnu slavu Ocu od kojeg je svako dobro."⁴⁵ Oni moraju primjenjivati tu izvanrednu tehnologiju u raznovrsnim vidicima crkvenog poslanja, istražujući također mogućnosti za ekumensku i međureligijsku suradnju u njegovu korištenju.

Posebni vidik Interneta, kao što smo vidjeli, tiče se širenja neslužbenih web-stranica koje se proglašavaju "katoličkima", koje katkad unose zabunu. U pogledu materijala specifično naukovne ili katehetske naravi koristio bi sustav dragovoljne provjere na mjesnoj i nacionalnoj razini pod nadzorom učiteljstva. Nije riječ o nametanju cenzure, već o tome da se internet korisnicima pruži pouzdan vodič o onomu što je u skladu s istinskim stajalištem Crkve. Pastoralnim djelatnicima. Svećenici, đakoni, redovnici i redovnice i laički pastoralni djelatnici morali bi proučavati društvena obavijesna sredstva, kako bi bolje razumjeli njihov utjecaj na pojedince i društvo i kako bi tim putem usvojili metode komuniciranja primjerene senzibilitetu i interesima osoba medijske kulture. Danas to očito uključuje izobrazbu o Internetu kao i njegovu korištenju u vlastitom radu. Mogu se također okoristiti web-stranicama da ponude suvremene teološke i pastoralne prijedloge.

Što se tiče crkvenog osoblja izravno uključenog u rad društvenih obavijesnih sredstava suviše je reći kako moraju imati profesionalnu izobrazbu. No, oni također moraju imati naukovnu i duhovnu izobrazbu jer je "za svjedočenje Krista nužno susresti ga osobno i gajiti taj odnos s Njim po molitvi, euharistiji i sakramentu pomirenja, čitanju i meditiranju riječi Božje, proučavanju kršćanskoga nauka, služenju drugima."⁴⁶

Odgojiteljima i katehistima. Pastoralni napatuk "Communio et progressio" govori o "prevažnoj zadaći" katoličkih škola da odgoje priopćavatelje i primatelje na temelju trajnih kršćanskih načela.⁴⁷ Ta je poruka ponovljena više puta. U doba Interneta, s njegovim ogromnim širenjem i utjecajem, ta je potreba žurnija no ikad.

Katolička sveučilišta, škole i odgojni programi na svim razinama morali bi predvidjeti tečajeve za različite skupine – "sjemeništare, svećenike, redovnike i redovnice, laičke animatore... učitelje, roditelje i studente"⁴⁸ – kao i napredniju izobrazbu u komunikacijskoj tehnologiji, upravljanju, etici i politici za one koji se pripremaju za profesionalni rad na području društvenih obavijesnih sredstava ili obavljanje vodećih zadaća, uključujući one koji rade na području crkvenih obavijesnih sredstava. Pored toga, spomenuta pitanja i probleme povjeravamo znanstvenicima i istraživačima koji se bave disciplinama koje pripadaju katoličkim ustanovama za višu izobrazbu.

Roditeljima. Za dobro svoje djece i svoje vlastito roditelji moraju "naučiti biti svjesni gledatelji, slušatelji i čitatelji, postupajući kao uzori mudrog korištenja sredstava priopćavanja u kući."⁴⁹ Što se tiče Interneta, djeca i mladež često su prisnije povezana s tim sredstvom no sa svojim roditeljima. Unatoč tome, roditelji su dužni voditi i nadzirati djecu u korištenju Interneta.⁵⁰ Ako to znači da će morati naučiti više o Internetu no što su do sada znali, utoliko bolje. Roditelji bi se morali uvjeriti u to da su računala kojima se služe njihova djeca opskrbljena filtrima, kada je to tehnički i ekonomski moguće, tako da ih, koliko je više moguće, zaštite od

pornografije, seksualno nastranih osoba i ostalih opasnosti. Ne smije se dopustiti nekontrolirano korištenje Interneta. Roditelji i djeca morali bi zajednički razgovarati o onomu što su vidjeli i doživjeli u virtualnom svijetu. Bit će korisna i razmjena mišljenja s ostalim obiteljima koje dijele iste vrijednosti i iste interese. Temeljna je roditeljska dužnost pomoći djeci da postanu odgovorni internet korisnici koji će znati razlikovati njegove sadržaje, a ne ovisnici o Internetu koji zanemaruju kontakt sa svojim vršnjacima i samom prirodom. Djeci i mladeži. Internet su otvorena vrata u očaravajući i uzbudljivi svijet koji ima snažan odgojni utjecaj; no nije sve što se krije iza tih vrata zdravo, sigurno i istinito. "Prema dobi i prilikama, djeca i mladi morali bi biti otvoreni odgoju glede društvenih obavijesnih sredstava, odupirući se jeftinom putu nekritične pasivnosti, pritiscima njihovih drugova i tržišnom iskorištavanju."⁵¹ Mladi imaju dužnost dobro koristiti Internet zbog sebe samih, zbog svojih roditelja i prijatelja, svojih pastira i učitelja i, u konačnici, iz poslušnosti Bogu. Internet mladim ljudima u najranijoj dobi nudi ogromnu mogućnost da sebi i drugima čine dobro i zlo. Može obogatiti njihove živote na način koji prethodni naraštaji nisu mogli ni zamisliti i osposobiti ih također da obogate živote drugih. Može ih također uvući u konzumizam, potaknuti fantazije koje izviru iz pornografije i nasilja i gurnuti ih u bolesnu izoliranost.

Mladi su, kako se često kaže, budućnost društva i Crkve. Dobro korištenje Interneta može im pomoći da se pripreme izvršiti vlastite odgovornosti na oba ta područja. Ipak, to se neće dogoditi automatski. Internet nije samo sredstvo zabave i potrošačkog zadovoljstva. To je oruđe za vršenje korisnog rada i mladi moraju naučiti takvim ga promatrati i koristiti. Cyberspace, kao uostalom i svako drugo mjesto, prostor je u kojem mladi mogu izvršenje korisnog rada i mladi moraju naučiti takvim ga promatrati i koristiti. Cyberspace, kao uostalom i svako drugo mjesto, prostor je u kojem mladi mogu biti pozvani. Svim osobama dobre volje. Na kraju, želimo predložiti neke kreposti koje trebaju njegovati svi oni koji se žele dobro koristiti Internetom. Njihovo se postupanje mora temeljiti na realnoj procjeni internet sadržaja. Potrebna je mudrost kako bi se jasno uočile implikacije – potencijalno dobro i zlo – toga novog sredstva i stvaralački odgovorilo na njegove izazove i mogućnosti.

Neophodna je pravednost, osobito kako bi se uklonio "digital divide", jaz između informacijama bogatih i informacijama siromašnih u današnjem svijetu.⁵² To zahtijeva zauzimanje za međunarodno opće dobro i "globalizaciju solidarnosti."⁵³ Nužni su i jakost i hrabrost. To znači stajati na strani istine nasuprot vjerskom i moralnom relativizmu, na strani altruizma i velikodušnosti nasuprot individualističkom konzumizmu i na strani pristojnosti nasuprot putenosti i grijehu.

Neophodna je umjerenost, disciplinirani pristup tome važnom tehnološkom sredstvu što ga predstavlja Internet kako bi ga se koristilo mudro i isključivo za dobro. Razmišljajući o Internetu, kao i o ostalim društvenim obavijesnim sredstvima, podsjećamo da je Krist "savršeni zajedničar,"⁵⁴ norma i uzor pristupa Crkve komuniciranju i sadržaju koji je Crkva dužna priopćavati. "Neka katolici zauzeti u svijetu društvenih obavijesnih sredstava još radosnije i još hrabrije naviještaju s krovova Isusovu istinu tako da svi muškarci i sve žene mogu upoznati ljubav koja je središte Božje objave samoga sebe u Isusu Kristu, koji je isti jučer i danas i uvijek."⁵⁵

Vatikan, 22. veljače 2002., blagdan Katedre sv. Petra.

John P. Foley
Predsjednik

Pierfranco Pastore
Tajnik

Bilješke

- ¹ Ivan Pavao II., Enciklika *Laborem exercens (Radom čovjek)*, 25; usp. Drugi vatikanski koncil, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes*, 34.
- ² Drugi vatikanski koncil, Dekret o sredstvima društvenog saobraćanja *Inter mirifica*, 1.
- ³ Primjerice, *Inter mirifica*, poruke pape Pavla VI. i pape Ivana Pavla II. u prigodi Svjetskih dana društvenih obavijesnih sredstava; Papinsko vijeće za društvena obavijesna sredstva, Pastoralni naputak *Communio et progressio*; Papinsko vijeće za društvena obavijesna sredstva, *Pornografija i nasilje u društvenim obavijesnim sredstvima: pastoralni odgovor*; Pastoralna uputa *Aetatis novae; Etika u promidžbi; Etika u društvenim obavijesnim sredstvima*.
- ⁴ *Pornografija i nasilje u društvenim obavijesnim sredstvima: pastoralni odgovor*, 30.
- ⁵ *Communio et progressio*, 2.
- ⁶ Ivan Pavao II., *Poruka za 34. Svjetski dan društvenih obavijesnih sredstava*, 24. siječnja 2000.
- ⁷ *Communio et progressio*, 10.
- ⁸ Drugi vatikanski koncil, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes*, 39.
- ⁹ *Inter mirifica*, 2.
- ¹⁰ Papinsko vijeće za društvena obavijesna sredstva, *Etika na Internetu*.
- ¹¹ *Aetatis novae*, 8.
- ¹² *Isto*.
- ¹³ *Etika u obavijesnim sredstvima*, 3.
- ¹⁴ Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi *Dei Verbum*, 10.
- ¹⁵ *Aetatis novae*, 10.
- ¹⁶ *Etika u obavijesnim sredstvima*, 26.
- ¹⁷ *Communio et progressio*, 128.
- ¹⁸ Apostolska pobudnica, *Evangelii nuntiandi*, 45.
- ¹⁹ Enciklika *Redemptoris missio*, 37.
- ²⁰ *Aetatis novae*, 2.
- ²¹ Ivan Pavao II., *Poruka za 35. Svjetski dan društvenih obavijesnih sredstava*, br. 3, 24. siječnja 2001.
- ²² *Aetatis novae*, 9.
- ²³ *Etika u obavijesnim sredstvima*, 11.
- ²⁴ Usp. *Communio et progressio*, 15.
- ²⁵ Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 37.
- ²⁶ *Communio et progressio*, 115.
- ²⁷ *Isto*, 117.
- ²⁸ Usp. Kanon 212.2 i 212.3.
- ²⁹ Usp. *Aetatis novae*, 10; *Etika u obavijesnim sredstvima*, 26.
- ³⁰ *Aetatis novae*, 10.
- ³¹ *Etika u obavijesnim sredstvima*, 26.
- ³² *Etika u obavijesnim sredstvima*, 25.
- ³³ *Aetatis novae*, 28.
- ³⁴ *Communio et progressio*, 107.
- ³⁵ Ivan Pavao II., *Poruka za 24. Svjetski dan društvenih obavijesnih sredstava*, 1990.
- ³⁶ Usp. *Etika na Internetu*.
- ³⁷ Ivan Pavao II., *Poruka za 35. Svjetski dan društvenih obavijesnih sredstava*, br. 3, 2001.
- ³⁸ *Pornografija i nasilje u društvenim obavijesnim sredstvima*, 7.
- ³⁹ *Aetatis novae*, 8.
- ⁴⁰ Usp. Ivan Pavao II., Apostolsko pismo *Novo millennio ineunte*, 39.
- ⁴¹ Usp. Ivan Pavao II., *Govor biskupima SAD-a*, br. 5, Los Angeles, 16. rujna 1987.
- ⁴² Ivan Pavao II., *Poruka za 24. Svjetski dan društvenih obavijesnih sredstava*, 1990.
- ⁴³ Usp. *Aetatis novae*, 23-33.
- ⁴⁴ *Etika u obavijesnim sredstvima*, 26.

- ⁴⁵ Ivan Pavao II., *Poruka za 24. Svjetski dan društvenih obavijesnih sredstava*.
- ⁴⁶ Ivan Pavao II., *Poruka za 34. Svjetski dan društvenih obavijesnih sredstava*, 2000.
- ⁴⁷ *Communio et progressio*, 107.
- ⁴⁸ *Aetatis novae*, 28.
- ⁴⁹ *Etika u obavijesnim sredstvima*, 25.
- ⁵⁰ Usp. Ivan Pavao II., Posinodalna apostolska pobudnica *Obiteljska zajednica (Familiaris consortio)*, 76.
- ⁵¹ *Etika u obavijesnim sredstvima*, 25.
- ⁵² Usp. *Etika na Internetu*, 10 i 17.
- ⁵³ Ivan Pavao II., *Obraćanje generalnom tajniku Ujedinjenih naroda i Administrativnom uredu za koordinaciju UN-a*, br. 3, 7. travnja 2000.
- ⁵⁴ *Communio et progressio*, 11.
- ⁵⁵ Ivan Pavao II., *Poruka za 35. Svjetski dan društvenih obavijesnih sredstava*, br. 4.